

Sygn. akt III AUa 544/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SA Grażyna Czyżak (spr.) SA Daria Stanek
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2018 r. w Gdańsku

sprawy R. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o umorzenie należności z tytułu składek

na skutek apelacji R. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 grudnia 2016 r., sygn. akt IV U 208/16

1. oddala apelację;
2. nie obciąża R. S. kosztami zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 544/17

UZASADNIENIE

Skarżący R. S. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 27 października 2015 r. odmawiającej umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres 10/2001-05/2002, 07/2002-02/2005 w łącznej kwocie 40.584,42 zł oraz ubezpieczenie zdrowotne za okres 10/2001-05/2002, 07/2002-02/2005 w łącznej kwocie 11.916,25 zł oraz Fundusz Pracy - za okres 10/2001,12/2001- (...), 07/2002-02/2005 w łącznej kwocie 3.098,74 zł wraz z odsetkami, opłata dodatkową i kosztami upomnienia.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2016r. Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie oraz zasądził od wnioskodawcy na rzecz pozwanego kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu – kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Skarżący R. S. zwrócił się z wnioskiem o umorzenie zaległości z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, powołując się na ustawę z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. 2012 r., Nr 1551; dalej: ustawa abolicyjna). Wnioskodawca był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 21 grudnia 1998r. do 08 lutego 2005r.

Decyzją z dnia 25.08.2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił wysokość składek podlegających umorzeniu na podstawie ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. W punkcie II decyzji Inspektorat poinformował skarżącego, że warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie skarżący winien uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się powyższej decyzji. Powyższa decyzja uprawomocniła się 29.09.2014r. Skarżący nie uregulował powyższych należności w ustawowym terminie.

W dniu 11 sierpnia 2014r. pozwany sporządził wykaz zaległości składkowych oraz należności objętych egzekucją za okres objęty decyzją z dnia 25.08.2014r. wraz z wykazem tytułów wykonawczych wystawionych w tym okresie.

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2014r. pozwany na podstawie art. 1 ust.14 ustawy abolicyjnej zawiesił postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych w okresie od 12/2002 do 02/2005, poczynając od dnia 25 lipca 2014r. do dnia uprawomocnienia się decyzji o umorzeniu lub odmowie umorzenia należności. Powyższe postanowienie zostało doręczone skarżącemu 18 sierpnia 2014r.

Dnia 09.10.2015r. pozwany skierował do skarżącego zawiadomienie o prawie do zapoznania się z całą dokumentacją dotyczącą przedmiotowej sprawy, do wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Wnioskodawca nie skorzystał z przysługującego mu prawa, w związku z tym zaskarżoną decyzją z dnia 27.10.2015r. sygn. 100000/71/230-A/2/2014 pozwany odmówił umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne - za okres od 10/2001 r. do 05/2002 r. i od 07/2002 do 02/2005 r., na ubezpieczenie zdrowotne - za okres od 10/2001 r. do 05/2002 r. i od 07/2002 r. do 02/2005 r. i na Fundusz Pracy - za 10/2001 i za okres od 12/2001 r. do 05/2002 r. i od 07/2002 r. do 02/2005 r.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z treścią przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz. 1551) na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu przepisu art. 8 ust.6 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych

1) która przed dniem 1 września 2012 roku zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust.8,

2) innej, niż wymieniona w pkt.1.

- umarza się nieopłacone składki na to ubezpieczenie za okres od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 28 lutego 2009 roku oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Zgodnie z ust. 6 umorzenie należności, o których mowa w ust.1 skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres odsetek za

zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. W myśl ustępu 8. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych, z kolei zgodnie z ustępem 10 tego przepisu warunkiem umorzenia należności jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności zaległości z tytułu składek niepodlegających umorzeniu oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych.

Zgodnie z ustępem 11 tego przepisu niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8. W przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu. (ust. 12).

Według art. 1 ust. 13 Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o:

- 1) umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12, lub
- 2) odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12.

U podstaw odwołania w niniejszej sprawie legło przekonanie skarżącego, iż zaskarżona decyzja jest nieprawidłowa albowiem należności podlegające umorzeniu uległy przedawnieniu.

W ocenie Sądu Okręgowego, analiza przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551) prowadzi do oczywistych wniosków, iż ustawodawca tak sformułował przepisy dotyczące tzw. „abolicji” że nie następuje ona automatycznie, lecz składa się zawsze z dwóch etapów.

W pierwszym etapie wydawana jest przez ZUS tzw. decyzja o warunkach umorzenia, gdzie wskazuje się jakie należności będą w przyszłości podlegały umorzeniu, a po upływie 12 miesięcy i spełnieniu przez płatnika składek wszystkich warunków abolicyjnych wydawana jest decyzja umarzająca należności składkowe.

Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551) warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Przebieg postępowania abolicyjnego jest szczegółowo uregulowany na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

Zdaniem Sądu Okręgowego przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność nie nakładają na organ rentowy obowiązku informowania płatnika składek w decyzji o warunkach umorzenia o należnościach z tytułu składek jakie mają zostać

opłacone, żeby spełnić warunki abolicji. W świetle powyższego użyte w decyzji o warunkach sformułowanie formie punkcie II w myśl którego „warunkiem umorzenia w/w. należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, a należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie (...)” jest wystarczające z punktu widzenia obowiązujących regulacji prawnych.

Co więcej, jak słusznie wskazywał organ rentowy, nie jest celowe wskazywanie dokładnie należności które należy opłacić w decyzji o warunkach ponieważ, należności te często w trakcie postępowania abolicyjnego ulegają zmianie np. wskutek korekt dokumentów rozliczeniowych czy zgłoszeniowych.

Ponadto organ rentowy nie jest w stanie przewidzieć, w którym dokładnie dniu 12-miesięcznego terminu płatnik składek dokona wpłat na poczet należności niepodlegających umorzeniu, zaś odsetki z tego tytułu należy liczyć do dnia wpłaty, a tym samym w praktyce to płatnicy składek kontaktują się z ZUS-em w celu ustalenia na konkretny dzień należności, które należy opłacić, na jakie fundusze, w jakiej wysokości, na jakie rachunki itp.

Sąd Okręgowy podkreślił wymaga również, że zgodnie z art. 46 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 6 i art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych to na osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą jako płatniku składek ciąży obowiązek, według zasad wynikających z przepisów ustawy, obliczania, potrącania z dochodów ubezpieczonych, rozliczania oraz opłacania należnych składek za każdy miesiąc kalendarzowy.

Oczywistym również jest, iż płatnik składek który nie wywiązuje się z wynikających z przepisów prawa terminów opłacania należności składkowych, naraża się na dodatkowe sankcje w postaci: odsetek za zwłokę lub kosztów egzekucyjnych. Kwestia wymagalności, a także wysokości wymaganych składek od osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynika z obowiązujących w tej mierze przepisów prawa, które nie przewidują możliwości odstąpienia od dochodzenia należności składkowych. Ustawodawca w stosunku do osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą wprowadza wyższy, profesjonalny miernik należytej staranności.

Sąd Okręgowy podkreślił, że gdyby zamiarem ustawodawcy było zobligowanie organu rentowego do wskazania w decyzji wszystkich należności nie podlegających umorzeniu jako wypełnienie warunku umorzenia należności podlegających takiemu umorzeniu, to takie dookreślenie zamiaru znalazłoby się wprost w ustawie. Domniemywanie takiego zamiaru w świetle uzasadnienia projektu ustawy oraz uwzględniając przebieg prac legislacyjnych nie wydaje się uzasadnione. Jeśli by nawet zgodzić się z wnioskiem, że jedyną pozycję, której nie można jednoznacznie określić w dacie wydania decyzji warunkowej stanowi zadłużenie odsetkowe, to możliwe jest wypełnienie przez organ rentowy obowiązku skonkretyzowania tej należności w drodze informacji udzielonej płatnikowi na jego żądanie.

Jeżeli udzielenie takiej informacji w oświadczeniu nie stanowiącym integralnej treści decyzji uznać można za wypełnienie warunków wynikających z dyrektyw prawa administracyjnego wymienionych w art. 7 i art. 9 k.p.a., to nie znajduje uzasadnienia odmienne podejście do innych należności nie podlegających umorzeniu tym bardziej, że ustawodawca wprost wyłączył np. koszty egzekucyjne nawet z obowiązku wskazania w decyzji określającej te należności, które umorzeniu podlegają (por.: art.1 ust. 8 in fine). Składki nie podlegające umorzeniu stanowią składki obciążające beneficjenta ustawy abolicyjnej jako płatnika.

Wysokość składek zarówno podlegających umorzeniu, jak też nie podlegających umorzeniu, winna być każdej osobie prowadzącej działalność gospodarczą doskonale znana, albowiem wynika z treści deklaracji, które płatnik ma stosownie do ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jt.: Dz.U. z 2015r., poz. 121 ze zm.) – dalej ustawa o s.u.s., składać w ustawowych terminach pod sankcją odpowiedzialności karnej (art. 98 ust.1 pkt 6 ustawy).

Nie ma również przeszkód, aby każdy z zainteresowanych przedsiębiorców złożył wniosek o wydanie przez organ rentowy w trybie art.83 ust.1 pkt 3 ustawy o s.u.s. decyzji określającej wysokość zaległych składek. Podkreślić jednak

należy, że skarżący nie wskazywał w odwołaniu, iż nie znał kwoty składek nie podlegających umorzeniu. Wskazywał jedynie, że w jego ocenie uległy one przedawnieniu.

Sąd Okręgowy wskazał, że jego stanowisko w toku procesu było niekonsekwentne. Początkowo kwestionował jedynie sam fakt istnienia należności niepodlegających umorzeniu uwagi na ich przedawnienie, z czego należy wywodzić, że doskonale znał ich wysokość i terminy płatności. W piśmie przygotowawczym zaś podnosił, że organ rentowy miał obowiązek szczegółowego wskazania wysokości zobowiązań płatnika z rozbiorem na poszczególne miesiące, a także na należność główną, odsetki i inne koszty oraz poinformować go o prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych i kwotach wyegzekwowanych w ich toku, co zdaje się wskazywać, że nie zna ani rzeczywistej kwoty zadłużenia, ani też terminów spłaty, co za tym idzie terminów przedawnienia poszczególnych składek.

W ocenie Sądu I instancji, to wnioskodawca skoro twierdzi, że składki uległy przedawnieniu winien te okoliczności w toku postępowania wykazać zgodnie z ogólną regułą dowodową z art. 6 k.c., mającą również zastosowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, czemu w toku postępowania nie sprostał.

Na marginesie tylko Sąd Okręgowy zauważył, że do dnia 31 grudnia 2002 r. termin przedawnienia tych należności wynosił 5 lat, natomiast od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2011 r. termin przedawnienia należności z tytułu składek wynosił 10 lat, licząc od dnia, w którym stały się one wymagalne. Ponieważ przepisy wprost nie stanowiły, czy do należności z tytułu składek, które stały się wymagalne przed dniem 1 stycznia 2003 r. i nie uległy przedawnieniu do dnia 31 grudnia 2002 r. stosuje się 10-letni termin przedawnienia, istniały w tym zakresie wątpliwości. Wątpliwości te ostatecznie rozwiął Sąd Najwyższy, który w uchwałach z dnia 2 lipca 2008 r., II UZP 5/08 oraz z dnia 8 lipca 2008 r., I UZP 4/08 stanął na stanowisku, że do takich należności z tytułu składek stosuje się 10-letni termin przedawnienia.

Z kolei pięcioletni termin przedawnienia o którym mowa w obecnym brzmieniu przepisu został wprowadzony przez ustawodawcę dopiero od dnia 1 stycznia 2012 r. wskutek nowelizacji art. 24 ust. 4 zgodnie z którego obecnym brzmieniem należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, w którym stały się wymagalne. Co ważne 5-letni termin stosuje się również do przedawnienia należności z tytułu składek, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Jeżeli jednak przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu.

Dodatkowo Sąd Okręgowy podniósł, iż zgodnie z art. 24 ust. 5b ustawy systemowej bieg terminu przedawnienia zostaje zawieszony od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużnik został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Wobec dłużnika skierowano w dniach 25.07.2002r., 30.01.2003r., 20.02.2003r., 22.04.2003r., 15.07.2003r., 17.10.2003r., 23.01.2004r., 06.02.2004r., 13.04.2004r., 31.05.2004r., 12.07.2004r., 13.10.2004r., 30.12.2004r., 21.04.2005r., 15.09.2005r., 14.11.2005r., 09.05.2006r., 24.08.2006r., 13.06.2006r. tytuły wykonawcze do Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. celem przeprowadzenia egzekucji administracyjnej. Postępowanie przez Naczelnika Urzędu Skarbowego było prowadzone do 19.02.2009r.

W dniach 08.07.2002r. i 23.12.2002r. Dyrektor Oddziału ZUS w G. skierował egzekucję własną do wierzytelności z rachunku bankowego w (...) S.A. a w dniach 09.03.2009r. i 12.03.2012r. egzekucję z wynagrodzenia za pracę w (...) s.c. w K.. Dnia 30.05.2012r. dokonano zajęcia nadpłaty podatku w Urzędzie Skarbowym w K. a 12.12.2012r., 16.09.2013r., 18.08.2014r., 04.11.2014., 04.02.2015r. dokonano zajęcia wynagrodzenia za pracę w (...) sp. z o.o. w K..

Postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika jest nadal prowadzone wobec należności niepodlegających umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej, natomiast postępowanie w stosunku do należności podlegających umorzeniu zostało zawieszona do dnia uprawomocnienia decyzji o umorzeniu bądź odmowie umorzenia. Ponadto 06.02.2015r. należności za okres od 04/2001 do 03/2014 zostały zabezpieczone wpisem hipoteki na nieruchomości dłużnika.

Jak słusznie podkreślił pozwany, zgodnie z art. 24 ust. 5 ustawy systemowej nie ulegają przedawnieniu należności z tytułu składek zabezpieczone hipoteką lub zastawem. W przedmiotowej sprawie należności składkowe zostały zabezpieczone wpisami hipotek na nieruchomościach stanowiących własność płatnika składek, a tym samym nie sposób przyjąć że uległy przedawnieniu, tym bardziej że jako zabezpieczone hipotecznie nigdy nie ulegną przedawnieniu.

Jak zostało wyżej wskazane zgodnie z zapisem art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność - warunkiem umorzenia należności jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji przez Zakład o umorzeniu należności na podstawie ustawy abolicyjnej niepodlegających umorzeniu należności za okres od 1 stycznia 1999 r.

W związku z tym, że skarżący się nie spełnił ww. warunku umorzenia należności tj. nie opłacił należności niepolegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o określających warunki umorzenia, czego zresztą nie kwestionował, organ był zobowiązany do wydania decyzji odmawiającej umorzenia należności na podstawie ustawy abolicyjnej.

Przed wszystkim zaś, decyzja z dnia 25.08.2014r.. (ustalająca warunki umorzenia) została doręczona wnioskodawcy wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia odwołania do Sądu, czego skarżący nie uczynił. Gdyby zaś odwołanie zostało wniesione, przedmiotem kontroli odwoławczej byłoby również ustalenie, jakie należności nie podlegające umorzeniu obciążają wnioskodawcę i czy ewentualnie uległy przedawnieniu. W efekcie zaniechania zaskarżenia, słuszny wydaje się wniosek, że skarżący doskonale wiedział, jaki jest zakres zobowiązań składkowych oraz, że wbrew jego twierdzeniom nie uległy one przedawnieniu.

Co więcej, przedmiotem kontroli odwoławczej nie jest decyzja warunkowa z 25 sierpnia 2014r., a decyzja odmawiająca umorzenia należności z dnia 27 października 2015 r. Już powyższe okoliczności powinny przemawiać za oddaleniem odwołania od decyzji organu rentowego wobec niewypełnienia przez wnioskodawcę warunków umorzenia należności, tj. nie spłacenia w określonym terminie należności nie podlegających umorzeniu.

Oprócz tych argumentów, istnieją także inne argumenty za przyjęciem takiego stanowiska, o charakterze systemowym, o czym mowa w dalszej części rozważań.

W niniejszej zaś sprawie wątpliwości budzić nie mogło, że wnioskodawca w 12-miesięcznym terminie określonym do spłaty nie podjął żadnych czynności mających na celu spłatę. W/w ustawa abolicyjna miała na celu pomoc dłużnikom, ale na określonych w niej warunkach. Z założenia więc to dłużnik winien wykazać się należyłą starannością przy wypełnieniu warunków koniecznych do zastosowania dobrodziejstwa ustawy. Na gruncie zaś przedmiotowej sprawy trudno jest zgodzić się z koncepcją braku podstaw do odmowy umorzenia należności z tytułu składek, gdy skarżący nie dokonał spłaty zaległych zobowiązań z tytułu składek nie podlegających umorzeniu. Skutkiem takiego wyroku byłoby zakwestionowanie w istocie nie tyle decyzji zaskarżonej, co prawidłowości decyzji określającej warunki umorzenia należności, która jest przecież prawomocna.

Z powyższych powodów Sąd Okręgowy oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego stosownie do art.477¹⁴ §1 k.p.c.

Konsekwencją powyższego było orzeczenie o kosztach procesu stosownie do art. 98 § 1 i 3, art. 99 i 108 § 1 k.p.c. zasądzając od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 3600 złotych w oparciu o § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. 2013, poz. 490 ze zm.- w wersji od 01 sierpnia 2015r.), biorąc pod uwagę fakt, że wartość przedmiotu sporu przekraczała 50 tys. zł .

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 468 § 1 i 2 w zw. z art. 232 KPC poprzez przerzucenie na Powoda ciężaru udowodnienia zarzutu przedawnienia w okoliczności, gdy w sprawach ubezpieczeń społecznych Sąd winien działać z urzędu, a przynajmniej określić środki dowodowe, zaś ciężar dowodu spoczywa na Pozwanym organie;

2. naruszenie art. 98 § 3 KPC poprzez przyjęcie, iż do niezbędnych kosztów procesu Pozwanego należy zaliczyć wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika, w okoliczności, gdy pełnomocnik ten zatrudniony jest na stanowisku radcy prawnego u Pozwanego, a zatem nie należy mu się dodatkowe wynagrodzenie;

3. z ostrożności, naruszenie art. 233 § 2 w zw. z art. 232 KPC przez pominięcie, że Sąd winien ocenić uporczywe uchylanie się przez organ od przedkładania dowodów z przedstawienia sposobu zarachowania wpłat, przedstawienia sposobu wyliczenia składek, odsetek i innych opłat, wskazania daty wszczęcia postępowania egzekucyjnego, jako działanie utrudniające Powodowi wykazywanie istotnych dla sprawy okoliczności, a w konsekwencji pominięcie, iż w takiej sytuacji to na Pozwanego przeszedł ciężar dowodu, że okoliczności takie nie zaistniały;

które to naruszenie przepisów postępowania doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, iż nie zaistniały przesłanki do umorzenia należności składkowych oraz należności składkowe nie uległy przedawnieniu które to błędne ustalenia faktyczne spowodowały:

4. błędną wykładnię art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność polegającą na przyjęciu, iż warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, w okoliczności, gdy Powód nie miał świadomości posiadania zaległości, szczególnie w wysokościach wskazanych przez organ w decyzji

5. błędną wykładnię art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych polegającą na przyjęciu, iż należności składkowe przedawniają się z upływem 10 lat, w okoliczności, gdy przedawniają się one z upływem lat 5;

6. błędne zastosowanie § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a w konsekwencji niezastosowanie § 11 ust. 2 tegoż rozporządzenia polegające na przyjęciu, iż radcy prawnemu zastępującemu Pozwanego należy się kwota 3600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w okoliczności, gdy w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych stawki za czynności radców prawnych wynoszą 60 zł.

W związku z powyższym apelujący wniósł wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji lub pozwanemu organowi i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania. W razie nieuwzględnienia tych wniosków skarżący wniósł o nieobciążanie powoda kosztami postępowania I i II instancji na zasadzie słuszności - zgodnie z art. 102 KPC.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że Sąd I instancji w toku postępowania winien był więc przeprowadzić postępowanie wyjaśniające w celu przynajmniej ustalenia, jakie dowody należało przeprowadzić. Sąd zapomniał również, iż w postępowaniu sądowym z ubezpieczeń społecznych to ubezpieczony jest stroną w pewnym sensie uprzywilejowaną. To organ jest profesjonalistą, jest organem państwowym, którego działanie winno wzbudzać zaufanie. To na pozwanym jeszcze na etapie postępowania administracyjnego spoczywał ciężar dowodu, iż nie istnieją przesłanki do umorzenia należności składkowych. Organ nie sprostał temu obowiązkowi, co Sąd w zaskarżonym wyroku zupełnie pominął.

W ocenie wnioskodawcy, nie bez znaczenia pozostaje również okoliczność, że powód wnioskował kilkakrotnie o przedłożenie przez organ stosownych wyliczeń, a przede wszystkim wskazania sposobu zarachowania wpłat, wyliczenia składek, odsetek i innych opłat oraz wskazania dokładnej daty i okoliczności wszczęcia postępowania egzekucyjnego. Organ zaś nie przedłożył zawnioskowanych dokumentów, mimo że dokumenty te pozwoliłyby udowodnić Powodowi swój zarzut przedawnienia.

Dalej skarżący wywodził, iż Sąd błędnie przyjął, iż zgodnie z art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Błędnie także Sąd przyjął, iż nie jest obowiązkiem organu informowanie płatnika składek w decyzji o warunkach umorzenia o należnościach z tytułu składek, jakie mają zostać opłacone, żeby spełnić warunki abolicji i że takie wskazanie byłoby niecelowe. Nadto, organ w decyzji z dnia 27 października 2015 r. wskazał jedynie ogólną kwotę składek za ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy w rozbiści na: składkę, odsetki, opłatę dodatkową i koszty upomnienia, nie podając przy tym za jaki okres liczone są odsetki. W uzasadnieniu brak jest także informacji o prowadzonych postępowaniach egzekucyjnych i kwotach wyegzekwowanych w ich toku. Organ winien również dokonać zarachowania poszczególnych wpłat i wskazać Powodowi jego sposób.

W ocenie apelującego, Sąd błędnie przyjął, iż nie doszło do przedawnienia należności składkowych. Sąd pominął, że organ w dniach 8.07.2002 r. i 23.12.2002 r. wszczął egzekucję własną, która jest nadal prowadzona. Przy czym czynności w tym postępowaniu dokonane były: 8.07.2002 r., 23.12.2002 r., a następnie 9.03.2009 r., a zatem po 7 latach, kolejna czynność 12.03.2012 r., a zatem po następnych 3 latach. Sąd nie wskazał czy pomiędzy czynnościami z 2002 r. a 2009 r. postępowanie trwało pomimo niedokonywania żadnych czynności czy wydane było postanowienie o zawieszeniu, a następnie umorzeniu postępowania, a czynność z 2009 r. była podjęta już w kolejnym postępowaniu. Okoliczności te były istotne dla ustalenia czy został przerwany bieg terminu przedawnienia i od kiedy ewentualnie biegł on na nowo.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych tj. w oparciu o § 10 w związku z § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszej sprawy była kwestia, czy pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo odmówił ubezpieczonemu R. S. umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy za wskazane w decyzji z dnia 27 października 2015 r. okresy.

Wskazać na wstępie należy, iż Sąd Okręgowy wyjaśnił w toku przeprowadzonego postępowania wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, jak również dokonał trafnej subsumcji ustalonych faktów pod właściwe normy prawne. W konsekwencji Sąd odwoławczy, oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Wyjaśnić na wstępie należy, iż podstawę prawną umorzenia należności składkowych stanowi art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, zgodnie z którym na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu przepisu art. 8 ust.6 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych

1) która przed dniem 1 września 2012 roku zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust.8,

2) innej, niż wymieniona w pkt.1.

- umarza się nieopłacone składki na to ubezpieczenie za okres od dnia 1 stycznia 1999 roku do dnia 28 lutego 2009 roku oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Na mocy ust. 6 ww. przepisu, umorzenie należności, o których mowa w ust.1 skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału ZUS, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych, z kolei zgodnie z ustępem 10 tego przepisu warunkiem umorzenia należności jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności zaległości z tytułu składek niepodlegających umorzeniu oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych (art. 1 ust. 8 ww. ustawy).

Zgodnie z ustępem 11 tego przepisu niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8. W przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu. (ust. 12).

Na mocy zaś art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o:

- 1) umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12, lub
- 2) odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6 - w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust. 10, z uwzględnieniem ust. 7, 11 i 12.

Jak wynika z treści powyższych przepisów, postępowania w przedmiocie umorzenia należności składowych jest dwuetapowe. Zakład Ubezpieczeń Społecznych najpierw wydaje bowiem decyzję tzw. warunkową, określającą warunki jakie ubezpieczony spełnić musi, aby uzyskać abolicję, a dopiero po upływie określonego terminu dokonuje oceny, czy wnioskodawca spełnił te warunki, wydaje decyzję o umorzeniu bądź odmowie umorzenia należności. W związku z powyższym, wszelkie zarzuty dotyczące warunków umorzenia winny być podnoszone w postępowaniu odwoławczym od decyzji warunkowej.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, iż przedmiotem niniejszej sprawy nie była prawidłowość decyzji warunkowej wydanej na podstawie przepisu art. 1 ust. 8, ale decyzji odmawiającej umorzenia należności składowych, o której mowa w art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy abolicyjnej. Decyzji tej wnioskodawca nie zaskarżył, chociaż mógł ją kwestionować w odwołaniu wniesionym na podstawie art. 1 ust. 16 tej ustawy. Wskutek uprawomocnienia się decyzji warunkowej rozpoczął bieg 12-miesięczny termin na spłacenie niepodlegających umorzeniu należności (art. 1 ust. 11). Niespełnienie tej przesłanki w terminie stanowiło podstawę wydania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji odmawiającej umorzenia należności składowych. Skoro termin na dokonanie czynności wymienionych w art. 1 ust. 11 ustawy abolicyjnej już upłynął, to - na etapie wydania przez organ rentowy decyzji odmawiającej umorzenia z uwagi na niespełnienie przesłanek określonych w ostatecznej i niepodważonej przez skarżącego w prawem przewidziany sposób decyzji warunkowej - bezprzedmiotowe jest czynienie ustaleń co do wysokości i tytułów należności niepodlegających umorzeniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UZ 25/17, LEX nr 2389596; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2018 r., II UK 144/17, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest jednolicie stanowisko, że decyzja organu rentowego, jeśli jest ostateczna, wyraża określony stan prawny i z tego względu - zgodnie z zasadą domniemania prawidłowości

aktów administracyjnych - wywołuje skutki prawne i wiąże inne organy państwowe, w tym sądy, chyba że, w myśl ugruntowanej koncepcji bezwzględnej nieważności aktu administracyjnego, jest nieistniejąca prawnie z uwagi na wady, które dyskwalifikują ją jako indywidualny akt administracyjny (por. szerzej w tym zakresie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 r., I UK 376/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 295 i powołane w nim orzecznictwo).

Wobec powyższego, skoro wnioskodawca nie zaskarżył decyzji warunkowej i nie spełnił wymogów w niej określonych, to Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy abolicyjnej odmówił umorzenia wskazanych w tej decyzji należności składkowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzuty podnoszone przez skarżącego w apelacji stanowią powielenie jego zarzutów wskazanych w odwołaniu od decyzji organu rentowego. Sąd I instancji w swoim uzasadnieniu szczegółowo i wyczerpująco odniósł się do wszystkich tych zarzutów. Sąd Okręgowy wyjaśnił, kiedy wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne, wskazując daty w jakich skierowano tytuły egzekucyjne do Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. celem przeprowadzenia egzekucji administracyjnej. Sąd I instancji szczegółowo także wyjaśnił, dlaczego w przedmiotowej sprawie nie doszło do przedawnienia należności, powołując się na uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r. (II UZP 5/08) oraz z dnia 8 lipca 2008 r. (I UZP 4/08). Sąd Apelacyjny argumentację tę w pełni podziela. Zauważyć jednocześnie należy, iż gdyby należności składkowe rzeczywiście było przedawnione, jak argumentował skarżący, to nie można by wystąpić z wnioskiem o ich umorzenie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie 1 wyroku oddalił apelację wnioskodawcy.

W punkcie 2 wyroku Sąd Apelacyjny, mając na uwadze trudną sytuację finansową ubezpieczonego, który musi uiścić zaległości składkowe w wysokości 55.600 zł, na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania wnioskodawcy kosztami postępowania

SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek SSA Maciej Piankowski